

Hemşirelik İkinci Sınıf Öğrencilerinin Gözüyle Onkoloji Hemşiresi Olmak

Being an Oncology Nurse From the Perspective of Second Year Nursing Students

ELİF SÖZERİ*
NEŞE UYSAL**
SEVİNÇ KUTLUTÜRKAN**

Geliş Tarihi: 13.05.2015, Kabul Tarihi: 27.02.2016

ÖZ

Giriş ve Amaç: Bu çalışma, hemşirelik 2. sınıf öğrencilerinin onkoloji hemşireliği uygulamaları ile onkoloji hemşiresinin sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem ve Gereçler: Araştırma onkoloji hemşireliğinin rol ve sorumluluklarına ilişkin eğitim alan, onkoloji kliniğinde klinik uygulamasını gerçekleştiren ve araştırmaya katılmayı kabul eden 60 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veriler "Görüşme Formu" kullanılarak toplandı.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 19.91 ± 1.54 'tür. Öğrencilerin %96.6'sı ilk kez onkoloji kliniğinde uygulama yapmaktadır. Öğrencilerin %26.6'sı onkoloji hastasını "Fiziksel ve psikososyal sorunlarının fazla olduğu bir hasta grubu" olarak tanımladı. Onkoloji hemşiresinin olması gereken özelliklerinde en sıklıkla iletişim becerilerinin gelişmiş olması gerektiğini belirtilirken, uygulama açısından ise hastayı psikososyal olarak ele alması gerektiği bildirildi.

Tartışma ve Sonuç: Öğrencilerin klinik uygulamaları sırasında onkoloji hastasının fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlarının farkında olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularının hemşirelik eğitiminde kullanılacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Onkoloji hemşireliği; görüş; hemşirelik öğrencileri.

ABSTRACT

Introduction: This study is conducted for the purpose of determining the opinions of sophomore nursing students on oncology nursing practices, and the characteristics that an oncology nurse should have.

Methods: The descriptive study is conducted with sixty students, who accepted to participate in the study and who had a training on the roles and responsibilities of oncology nursing, engaging in clinical practices at the oncology clinic, in the Fall and Spring semesters of 2013-2014.. The data of the study is collected through the interview form.

Results: The mean age of students included in the study is 19.91 ± 1.54 . A proportion of 96.6% of students attended practice for the first time at the oncology clinic. Opinions of students on oncology patients and oncology nurses; 26.6% of the students defined the oncology patient as "the patient group with a lot of physical and psychosocial problems" Their opinions on oncology nursing; students reported that nurses should have good communication skills. As for their opinions on oncology practice, the students reported that patients' psychosocial needs should be addressed.

Discussion and Conclusion: It can be observed that students are aware of the physical and psychosocial needs of oncology patients. The study findings are expected to be used for nursing education.

Keywords: Oncology nursing; opinion; nursing students.

Kanser, dünyada ve ülkemizde en sık görülen ve ölüme neden olan kronik hastalıklar arasında ikinci sırada yer alan önemli bir sağlık sorunudur.^[1,2] Kanser, hastalık ve tedavi sürecinde yaşanan sorunlar nedeniyle bireyi fiziksel ve psikososyal olarak her yönüyle etkileyen bir hastalıktır. Kanserli hastalık olarak kompleks yapısı gereği, kanser hastalarına bakım veren sağlık profesyonellerinin bütüncül bakım anlayışı içerisinde, rol ve

sorumluluklarını yerine getirmesi gerekmektedir.^[3]

Kanser hastalarına bakım veren sağlık profesyonelleri içerisinde onkoloji hemşireleri, hasta değerlendirmesi, hasta eğitimi, bakım koordinasyonu, direkt hasta bakımı, semptom yönetimi ve destek bakım sağlama gibi önemli rol ve sorumluluklara sahiptir.^[4-7] Tanı, tedavi ve rehabilitasyon gibi hastalık sürecinin her aşamasında yer alan onkoloji hemşireleri tanı aşamasında hastaların kanser tanısına verdiği tepkileri anlamaya çalışmakta

* E Sözeri, Araş. Gör.
Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
Emniyet Mah. Muammer Yaşar Bostancı Cad. No:16 Beşevler /Ankara
Tel.: 0 312 216 26 51
e-posta: sozerielif@hotmail.com

** N Uysal, Araş. Gör.; S Kutlutürkan, Yard. Doç. Dr.
Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara

ve bu dönemde hastanın duygularını ifade etmesini sağlama, hastalık ve tedaviye uyumu artırma gibi sorumlulukları yerine getirmektedir. Tedavi aşamasında yoğun bakım ve tedavi uygulamalarının yanı sıra kritik karar verme, yan etkilerin yönetimi, kemoterapi öncesi hasta değerlendirme, kompleks tedavi protokollerini güvenli uygulama ve ilaçların potansiyel yan etkileri nedeniyle, yakından izlem ile bakımın sürekliliğini sağlayarak sürekli hasta değerlendirmesi yapmaktadır. Palyatif bakım döneminde, hastanın ağrı ve acı çekmesini önleme ve semptomları kontrol altına almaya yönelik uygulamalarıyla destek bakım sağlamaktadır.^[8,9] Bununla birlikte sağlık alanında güncel gelişmeleri takip ederek hasta bakımına ilişkin kanıtı dayalı gelişmeleri bakıma yansıtma, bilimsel aktiviteleri takip etme ve katılım, interdisipliner ve multidisipliner araştırmalar yapma, hasta ve özlük haklarını savunma gibi rolleri de olan onkoloji hemşireliği, uzmanlık gerektiren özel hemşirelik alanlarından biridir.^[4-7]

Onkoloji hemşireliğinin özel ve kompleks bir hemşirelik alanı olması, hemşirelerin onkoloji hastasının bakım ve tedavisinde önemli sorumlulukları, yerine getirmesi ve bu alanda artan ihtiyaç nedeniyle hemşirelerin lisans eğitimi süresince onkoloji hemşireliğine yönelik farkındalıklarının artırılması ve ilgi kazanmaları önemli hale gelmiştir.^[7] Lisans eğitiminde onkoloji hemşireliğine yönelik verilen eğitim ve uygulama alanlarında birlikte çalıştıkları sağlık profesyonelleri, hemşirelik öğrencilerinin onkolojiye yönelik tutumlarını ve onkoloji hemşireliğine ilgilerini doğrudan etkilemektedir. Onkoloji hemşireliğine ilişkin eğitim içeriğinin onkoloji hemşireliğinin karmaşıklığına yönelik algılardan ziyade gerçek deneyimlere dayalı, öğretici bilgiler içermesi, geleneksel olmayan, klinik deneyimleri içermesi, yenilikçi stratejiler geliştirilerek düzenlenmesi önem kazanmıştır.^[7]

Onkoloji hemşireliğine yönelik verilen eğitim ve uygun rol model hemşirelerle birlikte çalışma, öğrencilerin kanser hastası ile çalışmaya ilişkin anksiyetelerini azaltmakla birlikte, hasta ve hastalık hakkındaki tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkileyerek bakımın kalitesini de artırmaktadır.^[5,7] Bu çalışma hemşirelik bölümü öğrencilerinin, onkoloji hemşireliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçları, uygulama alanlarını destekleyici ve eğitimle entegrasyonun sağlandığı klinik ortamların oluşturulmasına ve mezuniyet öncesi ve sonrası sürekli hizmet içi eğitimlerde onkoloji hemşireliğine yönelik farkındalık yaratılmasına, ortak dil oluşturularak hemşirelik uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, hemşirelik ikinci sınıf öğrencilerinin onkoloji hemşireliği ile ilgili görüşlerini belirlemektir.

Araştırma Soruları

Araştırma ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Hemşirelik ikinci sınıf öğrencilerinin onkoloji hemşirelerinin sahip olduğu özellikler ve klinik uygulamalarda yerine getirdikleri rol ve sorumluluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- Hemşirelik ikinci sınıf öğrencilerinin, onkoloji hemşirelerinin sahip olması gereken onkoloji hemşireliği özellikleri ve klinik uygulamalarda rol ve sorumluluklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Araştırma, tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma, 2013-2014 eğitim-öğretim yılı Güz ve Bahar Dönemi İç Hastalıkları Hemşireliği dersi alan klinik uygulamasında onkoloji kliniğinde uygulama yapan 60 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada örneklem seçim yöntemine gidilmemiş, evrenin tamamı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranarak hazırlanan Görüşme Formu kullanılmıştır.^[7,10-12] Görüşme formu öğrencilerin sosyodemografik değişkenlere ilişkin sorular (yaş, cinsiyet, daha önce onkoloji kliniklerinde klinik uygulama yapma durumları ve klinik uygulama süreleri) ile birlikte onkoloji hemşirelerinin mevcut sahip olduğu özellikler ve klinik uygulamaları, onkoloji hemşiresinin sahip olması gereken özellikleri ve klinik uygulamalarını ortaya koyan açık uçlu 2 sorudan oluşmaktadır.

Etik Yönü

Bu çalışma için kurumsal gerekli izinler alınmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı ile ilgili açıklama yapılarak sözel onamları da alınmıştır.

Verilerin Toplanması

2013-2014 eğitim-öğretim yılı Güz ve Bahar Dönemi İç Hastalıkları Hemşireliği Dersi alan öğrencilere, kanserde erken teşhis, tanı, tedavi ve semptom yönetimi konularında onkoloji hemşiresinin rol ve sorumluluklarına ilişkin ayrıntılı bilgilendirme yapılmış ve onkoloji hemşireliği uygulamalarına ilişkin hazırlanan yazılı materyal verilmiştir.

Onkoloji hemşireliğinin rol ve sorumluluklarına ilişkin verilen teorik eğitim sonrası öğrenciler, Onkoloji kliniğinde 4-5 günlük klinik uygulamasını gerçekleştirmiştir. Klinik uygulamanın son günü (her bir grup 10-12 kişilik) klinik ortamdan ayrı bir

alanda çalışmaya ilişkin sözel bilgilendirme yapıldıktan sonra öğrencilerin görüşme formunu doldurmaları sağlanmıştır. Görüşme formunun uygulanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesi amacıyla SPSS (Statistical Package for Social Sciences) version 21 kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplar gruplandırılarak değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmede, sayı ve yüzdeler kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızca Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerini temsil etmesi ve öğrencilerin onkoloji kliniğindeki uygulama sürelerinin 4-5 gün olması araştırmanın sınırlılıkları arasındadır.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalaması 19.91 ± 1.54 'dür. Öğrencilerin %90'ı kız, %10'u erkektir. Öğrencilerin %96.6'sı ilk kez onkoloji kliniğinde uygulama yapmaktadır. Onkoloji kliniğinde öğrencilerin uygulama süresi ortalama 4-5 gündür.

Tablo 1: Öğrencilerin Onkoloji Hemşiresinin Sahip Olduğu Özellikler, Klinik Uygulamalarda Rol ve sorumlulukları ile İlgili Görüşleri (N=60)

	n	%
Öğrencilerin Onkoloji Hemşiresinin Sahip Olduğu Özellikler, Klinik Uygulamalarda Rol ve Sorumlulukları İle İlgili Görüşleri (n=60)*		
Bireysel bakım yerine iş odaklı bakımın ön planda olması (Sadece tedaviye ve yaşamsal bulguların alınmasına odaklanılması)	20	33.3
İletişim Eksikliği (Hastalarla az iletişim kurulması, yapılacak işlemlerin açıklanmaması, sorulara yeterli cevap verilmemesi)	18	30.0
Tedavi uygulamaları sırasında daha özenli davranma (Kan alma, tedavilerin uygulanması, zamanında ilaç hazırlama)	12	20.0
Semptom kontrolünü sağlama	11	18.3
Hastalara eğitim ve danışmanlık hizmeti verilmemesi	10	16.6
Hoşgörü, güler yüzlü ve moral veren özelliklerinin olması	11	18.3
Hastaların psikolojik destek ihtiyaçlarının karşılanmaması (Hastaların anksiyete ve korkularına yönelik hemşirelik girişimlerinin olmaması)	8	13.3
Hızlı, özgüvenli, düzenli, soğukkanlı, dikkatli olmaları	7	11.6
Zaman zaman çok sabırsız, aceleci davranış sergilemeleri	6	10.0
Hastalara güler yüz göstermemeleri	3	5.0

*Yüzdeler n üzerinden alınmıştır ve n katlanmıştır.

Öğrencilerin onkoloji hemşiresinin klinik uygulamalarına ilişkin görüşleri; ilk üç sırada sırasıyla "Bireysel bakım yerine iş odaklı bakımın ön planda olması (%33)", "İletişim eksikliği (%30)", "Tedavi uygulamaları sırasında daha özenli davranmadır (%20)" (Tablo 1).

Öğrencilerin klinik uygulamada birlikte çalıştıkları onkoloji hemşiresinin sahip olduğu özelliklere ilişkin görüşlerinde; ilk üç sırada "Hoşgörülü, güler yüzlü ve moral veren (%18.3) özelliklerinin olması", "Hızlı, özgüvenli, düzenli, soğukkanlı, dikkatli olmaları (%11.6)", "Hemşirelerin zaman zaman çok sabırsız, aceleci davranış sergilemeleri"(%10) yer almaktadır (Tablo 1).

Öğrencilerin, onkoloji hemşirelerinin klinik uygulamalarında sahip olması gereken rol ve sorumluluklara ilişkin görüşlerinde ilk üç sırada "Hemşirelerin psikososyal destek sağlaması (%48)", "Hasta ve ailesine eğitim/danışmanlık hizmetini

sağlaması (%42)", "Semptom kontrolüne yönelik girişimler planlaması (%30)" yer almaktadır (Tablo 2).

Öğrencilere göre, onkoloji hemşirelerinin sahip olması gereken özellikler; "İyi ve etkili iletişim becerilerinin gelişmiş olması (%31.6)", "Sabırlı ve güler yüzlü olmaları (%25)", "Deneyimli, dikkatli, hızlı olmaları ve psikolojik olarak dayanıklı olmaları (%13.3)"dır (Tablo 2).

Tabloda belirtilmemekle birlikte onkoloji kliniğinde uygulama yapan Hemşirelik Bölümü İkinci Sınıf Öğrencileri hemşirelerin sahip olması gereken özellikler ve klinik uygulamalarına ilişkin görüşlerini ifade ederken onkoloji hastasının özelliklerine ilişkin görüşlerini de belirtmiştir. Öğrencilerin %26.6'sı onkoloji hastasını "Fiziksel ve psikososyal sorunlarının fazla olduğu hasta grubu" %10'u "hasta ve hasta yakınlarının duygusal destek ve fiziksel bakımına ihtiyaç duyduğu hasta grubu", %5'i "umutsuz hasta grubu" olarak tanımlamıştır.

Tablo 2: Öğrencilerin Onkoloji Hemşiresinin Sahip Olması Gereken Özellikler ve Klinik Uygulamalarda Rol ve Sorumluluklarına İlişkin Görüşleri (N=60)

	n	%
Öğrencilerin Onkoloji Hemşiresinin Sahip Olması Gereken Özellikler ve Klinik Uygulamalarda Rol ve Sorumluluklarına İlişkin Görüşleri (n=60)*		
Psikososyal destek sağlamalı (Hastaların anksiyete ve korkularını azaltmalı, moral vermeli)	29	48.3
Hasta ve ailesine eğitim/danışmanlık hizmetini sağlamalı (KT yan etkileri, beslenme, RT, yapılacak işlemler ve tedavi öncesi açıklama)	25	41.6
İletişim becerileri gelişmiş olmalı (Hastanın soru sormasına fırsat vermeli, hastaları dinlemeli, bilgilendirici ve açıklayıcı cevaplar vermeli)	19	31.6
Sabırlı ve güler yüzlü olmalı	15	25.0
Semptom kontrolüne yönelik girişimler planlamalı (cilt bakımı, ağız bakımı, alopesi, diyare ve konstipasyon vb. yönelik)	18	30.0
Enfeksiyonları önlemeye yönelik koruyucu önlemler almalı	13	21.6
Bütüncül bakım vermeli	10	16.6
Deneyimli, dikkatli, hızlı olmalı ve psikolojik olarak dayanıklı olmalı	8	13.3
Hastalar için uygun fiziki ortam sağlamalı (gürültüsüz, havalandırılmış, ev ortamı gibi)	7	11.6
Acelecı tutum içerisinde olmamalı	6	10.0
Eğitim ve danışmanlık rollerini gerçekleştirmeli	5	8.3
Ekip içi iletişimi iyi olmalı	4	6.6
Hemşirelik uygulamalarını planlamalı	2	3.3

*Yüzdeler n üzerinden alınmıştır ve n katlanmıştır.

Tartışma

Çok boyutlu ve karmaşık bir hastalık olan kanser, hem hastayı hem de tedavi ve bakım sürecinde yer alan sağlık profesyonellerini farklı şekillerde etkilemektedir.^[6,11] Klinik uygulamaları sırasında onkoloji hastasına bakım veren hemşirelik bölümü öğrencileri de bu süreçten etkilenen sağlık çalışanları arasında yer almaktadır. Hemşirelik birinci sınıf öğrencilerinin hematoloji kliniğindeki deneyimlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan kalitatif bir çalışmada öğrenciler hasta ve klinik ortamı kompleks olarak değerlendirmiştir.^[10] Okoye (2014) tarafından yapılan çalışmada, öğrenciler kanser hastalarıyla olan deneyimlerinde, hastalığı duygusal olarak stres verici ve tüketici olarak tanımlayarak fiziksel ve psikososyal olarak yıpratıcı bir deneyim olarak değerlendirmiştir.^[12] Bu çalışmada öğrencilerin onkoloji hastası tanımlamalarında hastaların fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlarını bütüncül olarak vurgulamaları literatürde yer alan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.^[3,7]

Onkoloji alanındaki yeni gelişmeler onkoloji hemşirelerinin rollerinde değişime yol açmıştır. Kanserde erken tanı, tedavi uygulamalarından palyatif ve evde bakıma kadar semptom kontrolü sağlama, bakım koordinasyonu sağlama onkoloji hemşirelerinin rolleri arasında yer alır.^[8] Ülkemizde hemşirelerin görev, yetki ve sorumluluklarının yer aldığı yönetmelikte onkoloji hemşiresinin rolleri, kanserli birey ve ailesinin yaşam kalitesini geliştirmek için semptom yönetimi ve destek bakımı sağlama üzerine odaklanmıştır.^[13] Onkoloji hastası sahip olduğu hastalık ve tedavisi gereği bütüncül bakım anlayışı içerisinde bakım alması gereken bir hasta grubudur.^[3]

Bu çalışmada öğrencilerin onkoloji hemşireliği uygulamalarına yönelik görüşleri hasta merkezli olmak yerine iş merkezli çalışmaları şeklindedir. Onkoloji hemşireliği uygulamaları içerisinde hemşirelerin semptom kontrolünü sağlama rolleri hemşirelik uygulamaları içerisinde yer almakla birlikte öğrencilerin yaklaşık beşte biri (%18.3) tarafından ifade edilen bir uygulamadır. Ünlü ve ark.'nın (2010) yaptığı çalışmada onkoloji alanında çalışan hemşirelerin bakıma ilişkin en çok yaptığı uygulamalar; yaşamsal bulguların takibi (%44.4), enfeksiyonun önlenmesine yönelik aktiviteler (%43.3)dir.^[14] Teknoloji ve tıbbın gelişimi ile birlikte artan bakım talebinin karşılanması için hizmet dağılımı ve hemşire başına düşen hasta sayısı önemlidir. Onkoloji kliniklerinde hasta bakım gereksinimlerinin yoğunluğunun (tedavi ve temel bakım hizmetlerinde), hasta sayısının fazla olmasının, hemşirelerin üstlendiği diğer destek hizmetlerinin, öğrencilerin hemşirelik uygulamalarını iş odaklı olarak değerlendirmesinin nedeni olabileceği düşünülmektedir.

Onkoloji hastasına psikososyal destek sağlamak, bakım ve tedavi uygulamalarının ayrılmaz bir parçası olarak gösterilmiştir.^[7] Surbone ve ark. (2010) onkoloji hastasıyla ilgili karşılanması gereken ihtiyaçları; hastalık ve tedavinin oluşturduğu sorunlar, mali sorunlar, emosyonel ve manevi gereksinimler, yaşam sonu ve ölüm ile ilgili sorunlar, aile bakım verenlerin psikososyal sorunları olarak sıralamıştır.^[15] Onkoloji hemşiresinin gerçekleştirmesi gereken önemli hemşirelik uygulamalarından biri psikososyal destek sağlama iken bu çalışmada öğrenciler klinik uygulamada hastaların psikososyal destek ihtiyaçlarının hemşireler tarafından karşılanmadığını belirtmiştir. Sanford ve

arkadaşlarının (2011) çalışmasında da, psikososyal bakımda yetersizlik olmasının sebebi, hemşirelerin hastalarla iletişim kurmak için ayırdıkları zamanın sınırlı olması olarak ifade edilmiştir.^[16] Bu çalışmada öğrencilerin hemşirelik uygulamalarına yönelik görüşleri arasında hastalarla kurulan iletişimin yeterli olmaması yer almaktadır. Bu çalışmaya benzer şekilde, öğrencilerin bakış açısını değerlendiren Sadala ve Silva'nın (2009) yaptığı çalışmada, öğrenciler onkoloji hastalarının sağlık profesyonelleri tarafından yeterli desteklenmediği görüşündedir.^[17] Hastaların bakım sorunlarının belirlenmesi, semptom değerlendirilmesi ve kontrolünde önemli role sahip hemşirelerin hasta gereksinimlerini belirlemesi ve hasta ile işbirliği yaparak tedavisine katılımını sağlaması için temel nokta onlarla iyi bir iletişim ortamı sağlamasıdır. Literatürde, hemşirelerin ve hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerinin zayıf olduğu ve bu alanda güven eksikliği olduğu belirtilmiştir. Hemşireler en çok hasta ve hasta yakını ile yaşam sonu bakım hakkında konuşmada zorlandıklarını ve bu nedenle hastalarla iletişim kurmaktan kaçındıklarını belirtmişlerdir.^[18] Bu durumun sonucu olarak hastalara karşı kaçınma ve mesafe stratejilerinin kullanıldığı bildirilmiştir. Bu çalışmada öğrenciler tarafından hemşirelerin iletişim becerilerinin yetersiz olduğunun bildirmesinin nedeni, iletişim önemli olmasına rağmen lisans eğitiminde bu alana yer verilmemesi nedeniyle kendilerini ifade etmekte zorlanmaları olabilir.^[19] Amerikan Hemşireler Birliği'ne (Oncology Nursing Society) göre hemşireler hasta, aile ve sağlık ekibi arasında koordinasyonu etkili iletişim ile sağlayabilmektedir. Kanser tanı ve tedavi sürecinin her aşamasında sağlık ekibinin multidisipliner ilişki için çalışması önemlidir.^[7] Allchins (2006) çalışmasına göre hemşirelerin hastaları daha iyi tanıması ve kişilerarası iletişim becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.^[20] Bu çalışmada da öğrenciler hemşirelerin iletişim becerilerin gelişmiş olması gerektiğini belirtmiştir (%32).

Kanserde hasta ve ailelerin yaşadıkları sorunların giderilmesi ve etkin baş etme davranışı geliştirmede eğitim ve danışmanlık hizmeti önemli yere sahiptir. Özellikle kanser hastalarında görülen semptomların yönetimi için eğitimin etkinliğini gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Aslan ve ark. (2006) yaptıkları çalışmada kanser hastasına verilen eğitimin semptomların sıklık, şiddet ve rahatsızlık derecesinde azalma sağladığı belirlenmiştir.^[21] Öğrencilerin klinik uygulamada olması gereken hemşirelik uygulamalarından en sık belirttikleri ikinci uygulama hasta ve aile eğitiminin sağlanmasıdır. Bu uygulamalar arasında da en sık semptom kontrolü ve enfeksiyonu önleme girişimleri yer almaktadır. Öğrencilerin özellikle semptom yönetimi sağlamada eğitimin öneminin farkında olmalarının mezuniyet öncesi eğitimlerinde konuya ayrıntılı yer verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerin onkoloji hastasının fiziksel ve psikososyal ihtiyaçlarının

farkında olduğu söylenebilir. Öğrencilerin, onkoloji hastasının bütüncül olarak ele alınması gerektiğini ortaya koyan görüşleri de bulunmaktadır. Bu doğrultuda çalışma sonuçları hemşirelik eğitiminde onkoloji hemşireliğine yönelik konulara yer verilmesine ve farkındalığın artırılmasına katkı sağlayacaktır. Bununla birlikte klinik ortamda öğrencilere rol model olan hemşirelere yönelik öğrencilerin görüşlerinin değerlendirilmesi, klinik ve teorik uygulamalarda gerekli düzenlemelerin yapılmasına yön verecektir.^[17,22,23]

KAYNAKLAR

1. Gültekin M, Boztaş G. Türkiye kanser istatistikleri. <http://kanser.gov.tr/daire-faaliyetleri/kanser-istatistikleri.html> (Erişim Tarihi: 14 Nisan 2015).
2. Ünüvar N, Mollahaliloğlu S, Yardım N (Editör) T.C. Sağlık Bakanlığı, Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Hıfzıssıhha Mektebi Müdürlüğü. Türkiye Hastalık Yükü Çalışması Ankara 2006.
3. Bahrami M. Do Nurses Provide Holistic Care To Cancer Patients? Iran J Nurs Midwifery Res 2010; 15(4):245-251.
4. Ersoy N. Onkoloji hemşireliğinde etik. Türk Onkoloji Dergisi 2009; 24(4):191-197.
5. Gill F, Duffy A. Caring for cancer patients on non specialist wards. British Journal of Nursing 2010; 19(12):761-767.
6. Onan N, Işıl Ö. Onkoloji birimlerinde çalışan hemşirelerde stres, tükenmişlik ve başa çıkma: literatür gözden geçirme. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı 2010:264-271.
7. Komprood SR. Nursing student attitudes toward oncology nursing: An evidence based literature review. Clin J Oncol Nurs. 2013; 17(1):21-28.
8. Kufe DW, Pollack RE, Weichselbaum RR, et al (ed) Role of the oncology nurse. 6th edition. Holland Frei Cancer Medicine; 2003.
9. Quinn A. Expanding the role of the oncology nurse. Biomed Imaging Interv J 2008;4(3):34.
10. Yildiz H, Akansel N. Beginning Level Nursing Students' Experiences with Cancer Patients in their First Clinical Placement: a Qualitative Appraisal in Turkey. Asian Pacific Journal of Cancer Prevention 2011; 12:2611-2615.
11. Esther Kim JE, Dodd MJ, Aouizerat BE, Jahan T, Miaskowski C. A review of the prevalence and impact of multiple symptoms in oncology patients. J Pain Symptom Manage 2009; 37(4):715-736
12. Okoye MK, Arber A. It stays with me': the experiences of second- and third-year student nurses when caring for patients with cancer. Eur J Cancer Care 2014; 23(4):441-449.
13. Çalışılan Birim/Servis/Ünite/Alanlara Göre Hemşirelerin Görev, Yetki Ve Sorumlulukları. Resmi Gazete 2011 Sayı : 27515.
14. Ünlü H, Karadağ A, Taşkın L, Terzioğlu F. Onkoloji alanında çalışan hemşirelerin yerine getirdikleri rol ve işlevler. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. 2010(1).
15. Surbone A, Baider L, Weitzman TS, Brames MJ, Rittenberg CN, Johnson J; MASCC Psychosocial Study Group. Psychosocial care for patients and their families is integral to supportive care in cancer: MASCC position statement. Support Care Cancer 2010; 18(2):255-263.
16. Sanford J, Townsend-Rocchiccioli J, Quiet K, Trimm D: I see My mother sface": student nurses experiences caring for cancer patients. Eur J OncolNurs 2011; 15(1):46-52
17. Sadala MLA, da Silva FM: Takingcare of terminal patients: nursingstudent perspectives. Revista da Escola de Enfermagem da USP 2009; 43(2):287-294.
18. Rosenzweig M, Clifton M, Arnold R. Development of communication skills workshop for oncology advanced practice nursing students. J Cancer Educ 2007; 22(3):149-53.
19. Kostak MA, Mutlu A, Bilsel A. Experiences of Nursing Students in Caring for Pediatric Cancer Patients. Asian Pacific Journal of Cancer Prevention 2014;15: 1955-1960.
20. Allchin, L. Caring for the dying: nursing students' perspectives, Journal of Hospiceand Palliative Nursing 2006; 8(2):112-117.
21. Aslan Ö, Vural H, Kömürçü Ş, Özet A. Kemoterapi Alan Kanser Hastalarına Verilen Eğitimin Kemoterapi Semptomlarına Etkisi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2006; 10(1):15-28.
22. Coakley AB, Ghiloni CA. A Fellowship Program Preparing Students for Employment as New Graduate Nurses in Oncology Nursing. Creative Nursing 2009; 15(1):46-52.
23. Charalambous A, Kaite C. Undergraduate nursing students caring for cancer patients: hermeneutic phenomenological insights of their experiences. BMC Health Services Research 2013; 13:63.